

Фонд
Демократичні ініціативи
імені Ілька Кучеріва

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

СВОБОДА, БЕЗПЕКА, ДОСТАТОК:

думка українців під час війни

МЕТОДОЛОГІЯ

Всеукраїнське опитування проведено **Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва** спільно з Київським міжнародним інститутом соціології у період з **6 грудня 2024 року по 9 січня 2025 року**.

Методом CAPI (особисте інтерв'ю за допомогою комп'ютера) було опитано **2580 респондентів** віком від 18 років, які проживають на контрольованих урядом України територіях, крім Донецької, Сумської і Херсонської областей, де опитування не проводилося через безпекові обмеження.

Опитування проводилося за тріступеневою випадковою вибіркою з квотним відбором на останньому етапі. Структура вибіркової сукупності відтворює демографічну структуру дорослого населення територій, на яких проводилося опитування, станом на початок 2022 року за віком, статтю та типом поселення.

Теоретична похибка вибірки з довірчою ймовірністю 95% та за дизайн-ефекту 1,5 не перевищує 2,9%.

Водночас, додаткові систематичні відхилення вибірки можуть бути зумовлені наслідками російської агресії, зокрема, вимушеною евакуацією мільйонів громадян.

Склад макрорегіонів:

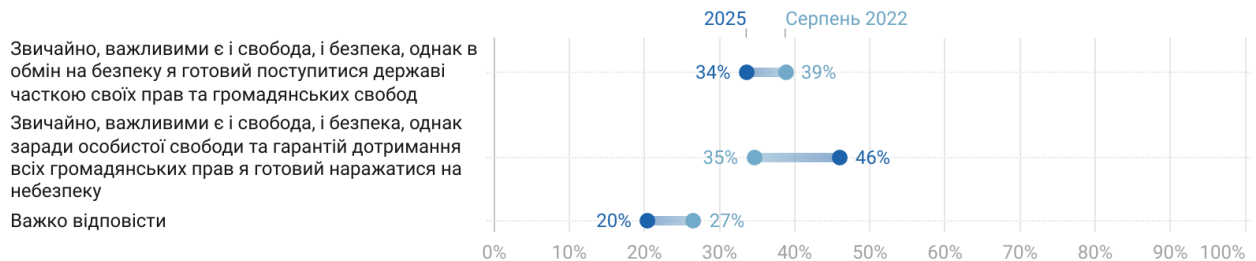
- Захід – Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області;
- Центр – Вінницька, Житомирська, Київська та місто Київ, Кіровоградська, Полтавська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області;
- Південь – Запорізька, Миколаївська, Одеська області;
- Схід – Дніпропетровська, Харківська області.

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

46% респондентів надали пріоритет свободі над безпекою. Натомість 34% опитаних зазначили, що готові поступитися державі часткою своїх прав та громадянських свобод в обмін на безпеку. Не змогли визначитися між двома запропонованими альтернативами 20% респондентів. Порівняно з серпнем 2022 року частка респондентів, які готові заради особистої свободи та гарантій громадянських прав наражатися на небезпеку, зросла з 35% до 46%, а частка тих, хто вважає безпеку важливішою, знизилася з 39% до 34%.

Q: З яким із наведених нижче суджень Ви більш згодні?

Респонденти могли обрати один варіант відповіді

Опитування проведено Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва спільно з Київським міжнародним інститутом соціології у період з 6 грудня 2024 року по 9 січня 2025 року на територіях, що контролюються урядом України та на яких не ведуться бойові дії (за виключенням Донецької, Сумської й Херсонської областей). Методом CAPI опитано 2580 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки, при довірчій імовірності 95% і з дизайн-ефектом 1,5, не перевищує 2,9%.

Джерело: DIF • Створено за допомогою Datawrapper

Незалежно від статі для респондентів свобода є важливішою за безпеку, водночас серед жінок частка тих, хто готовий наражатися на небезпеку заради особистих свобод, менша, ніж серед чоловіків: 41% і 52% відповідно.

Половина респондентів (51%) у віковій групі 18–29 років погодилася, що готові наражатися на небезпеку заради особистої свободи та гарантій дотримання громадянських прав. З віком, частка респондентів, які поділяють таку позицію, знижувалася. Так серед респондентів, яким за 60 років, цей варіант відповіді обрало 42,5%.

Серед респондентів, які проживають у східних областях, на відміну від респондентів з інших макрорегіонів, частка тих, кому безпека важливіша за свободу (38%), вища за частку тих, кому свобода важливіша за безпеку (34%).

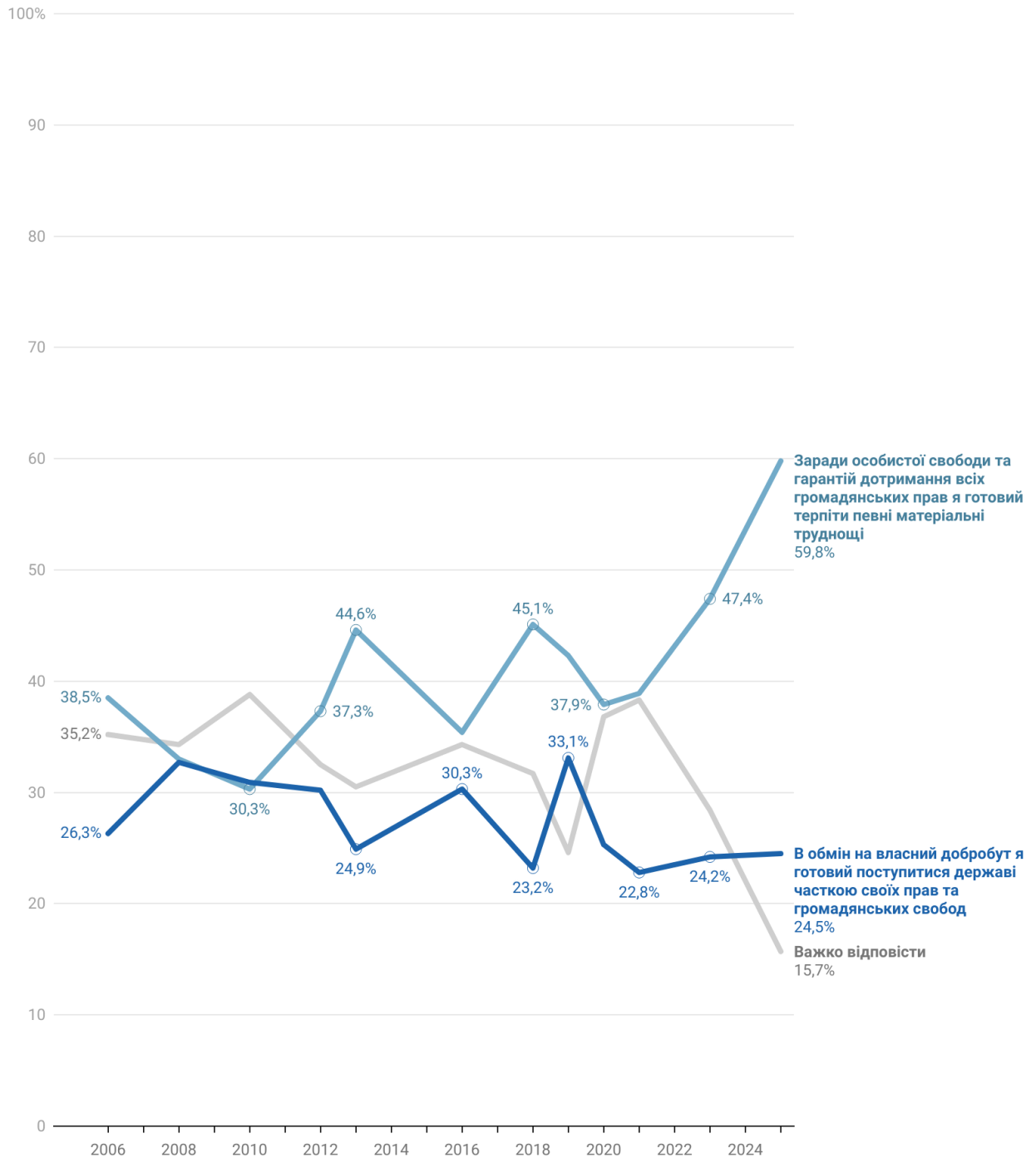
Респонденти, які живуть за межею бідності, частіше, ніж забезпечені респонденти, повідомляли, що безпека для них важливіша за свободу: 37% і 22% відповідно. Водночас серед забезпечених респондентів частка тих, хто вважає свободу важливішою за безпеку, вища, ніж серед респондентів, які живуть за межею бідності: 58% і 37% відповідно.

Попри певні коливання, з роками респонденти продовжують ставити свободу вище за добробут. Станом на грудень 2024 року – січень 2025 року, 60% опитаних зазначили, що готові терпіти матеріальні труднощі заради особистих свобод та гарантій дотримання громадянських прав. Натомість 24% готові поступитися державі своїми правами та громадянською свободою в обмін на власний добробут. Не змогли обрати жодного із запропонованих варіантів 16%.

Порівняно з 2023 та 2021 роками частка респондентів, які обирали добробут за рахунок свободи, залишилася у межах статистичної похибки. Частка тих, хто обирає свободу за рахунок добробуту, зросла з 40% до 47% між 2021 і 2023 роками, та з 47% до 60% між 2023 і 2025 роками. В обох випадках зростання відбулося за рахунок зменшення частки респондентів, які не визначилися з власною позицією щодо цього питання.

Q: З яким із наведених нижче суджень Ви більш згодні?

Респонденти могли обрати один варіант відповіді

Опитування проведене Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва спільно з Київським міжнародним інститутом соціології у період з 6 грудня 2024 року по 9 січня 2025 року на територіях, що контролюються урядом України та на яких не ведуться бойові дії (за виключенням Донецької, Сумської й Херсонської областей). Методом CAPI опитано 2580 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки, при довірчій імовірності 95% і з дизайн-ефектом 1,5, не перевищує 2,9%.

Джерело: DIF • Створено за допомогою Datawrapper

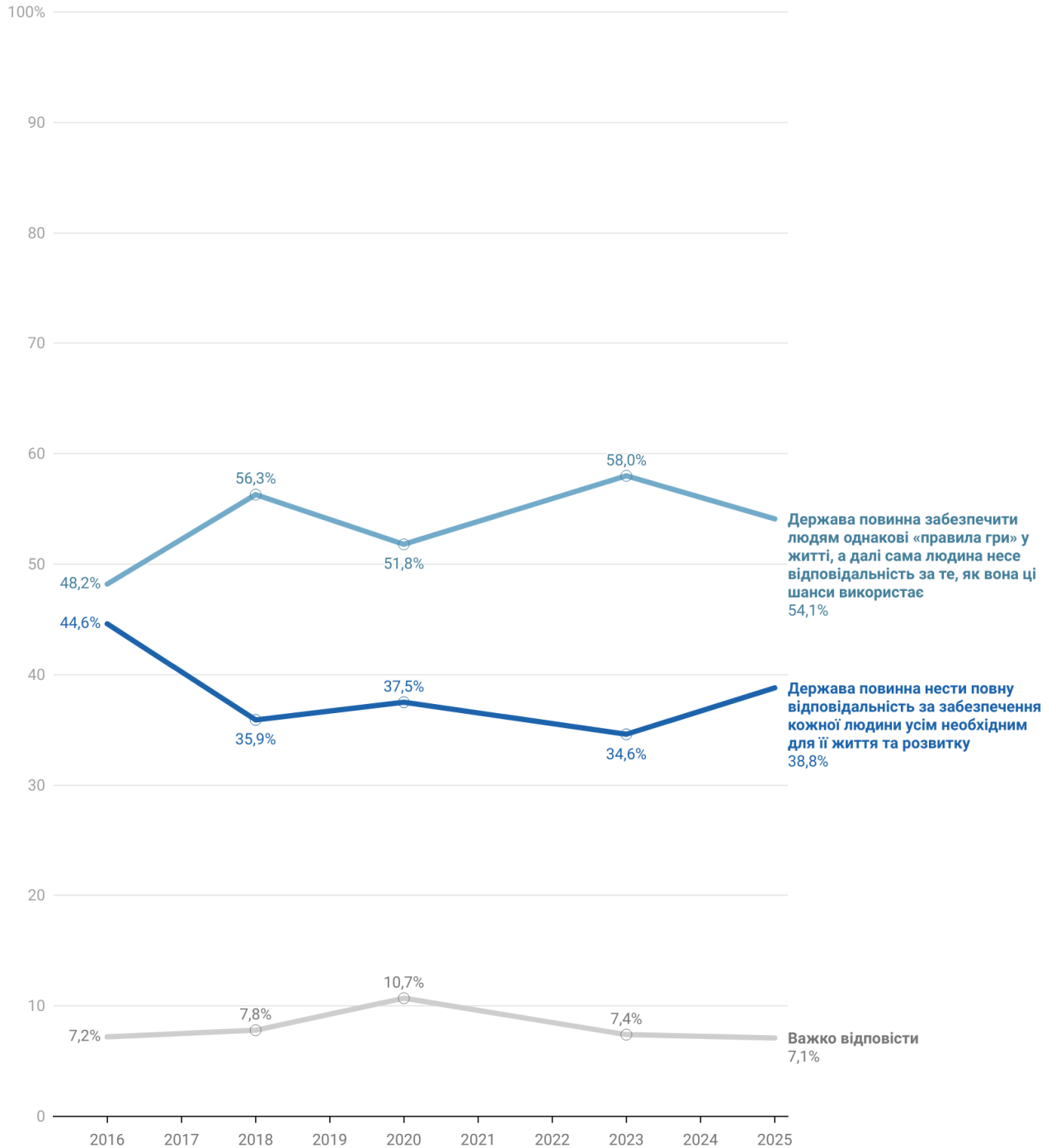
Серед макрорегіонів найменша частка респондентів, які готові терпіти матеріальні труднощі заради особистих свобод, проживає у східних областях (47%), а найбільша – у західних (66%).

Відмінність між макрорегіонами зберігається за рахунок різниці у частці респондентів, які обрали один із запропонованих варіантів відповіді на запитання.

Частка опитаних, які вважають, що держава повинна забезпечити людям рівні умови та можливості у житті, а далі людина сама несе відповідальність за те, як вона ці шанси використає, становить 54%. Натомість кількість тих, хто вважає, що держава має нести повну відповідальність за забезпечення кожної людини усім необхідним для її життя та розвитку, становить 39% серед опитаних. Порівняно з попередніми роками, коли Фонд ставив це запитання, розподіл респондентів між двома варіантами відповіді суттєво не змінився. Виняток становить 2016 рік, коли частка респондентів, які вважають, що держава має взяти на себе повну відповідальність за забезпечення населення, становила 45%.

Q: Яке з цих суджень Вам ближче?

Респонденти могли обрати один варіант відповіді

Опитування проведене Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва спільно з Київським міжнародним інститутом соціології у період з 6 грудня 2024 року по 9 січня 2025 року на територіях, що контролюються урядом України та на яких не ведуться бойові дії (за виключенням Донецької, Сумської й Херсонської областей). Методом САPI опитано 2580 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки, при довірчій імовірності 95% і з дизайн-ефектом 1,5, не перевищує 2,9%.

Джерело: DIF • Створено за допомогою Datawrapper

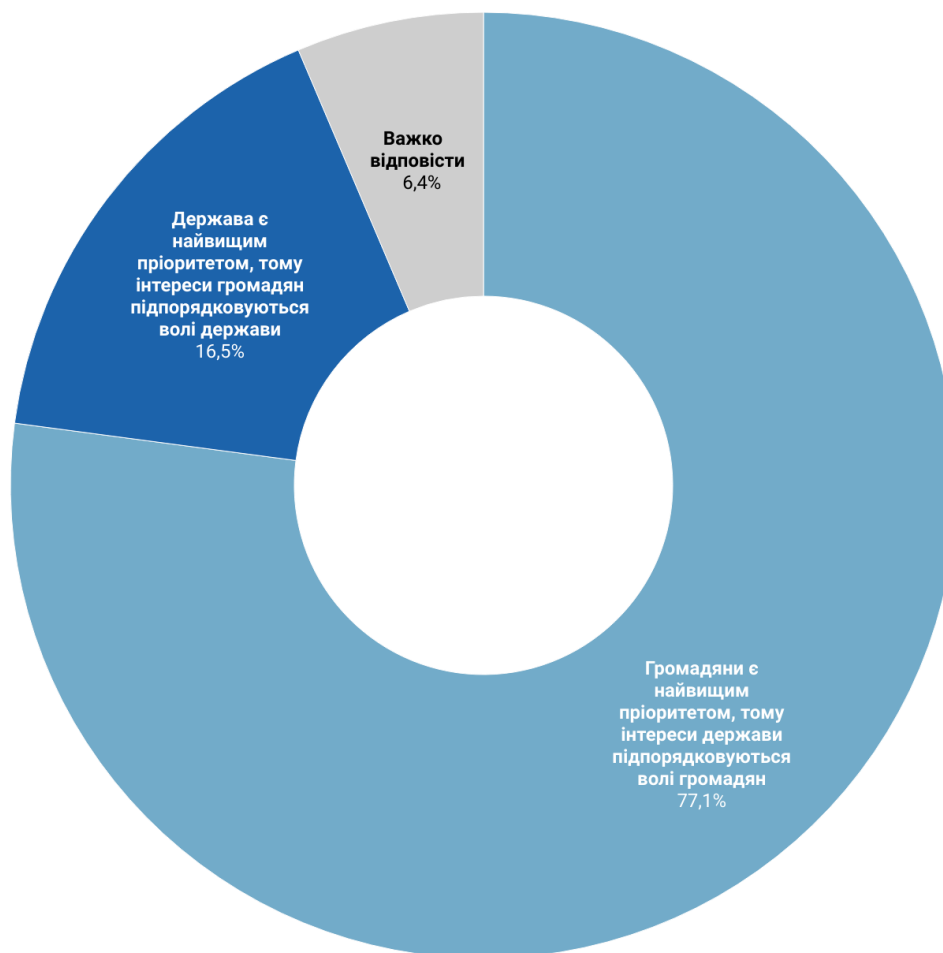
Найменше підтримують думку про те, що держава має забезпечувати лише однакові «правила гри», а далі вже сама людина несе відповідальність, як вона використовує ці шанси, респонденти зі східних областей (41%), а найбільше – респонденти із західних областей (60%).

Респонденти, які живуть за межею бідності, на відміну від респондентів з іншим майновим становищем, частіше повідомляли, що держава має нести повну відповідальність за населення (50%), ніж люди повинні самі відповідати за своє життя (42%).

77% опитаних погодилися з тим, що громадянин є найвищим пріоритетом, тому інтереси держави мають підпорядковуватися волі громадян. Натомість 16,5% вважають, що інтереси громадян мають підпорядковуватися волі держави. Найменша частка респондентів, які погоджуються з тим, що держава повинна служити волі громадян, проживає у східних областях (66%).

Q: Який тип взаємодії між державою і громадянином для Вас є бажаним?

Респонденти могли обрати один варіант відповіді

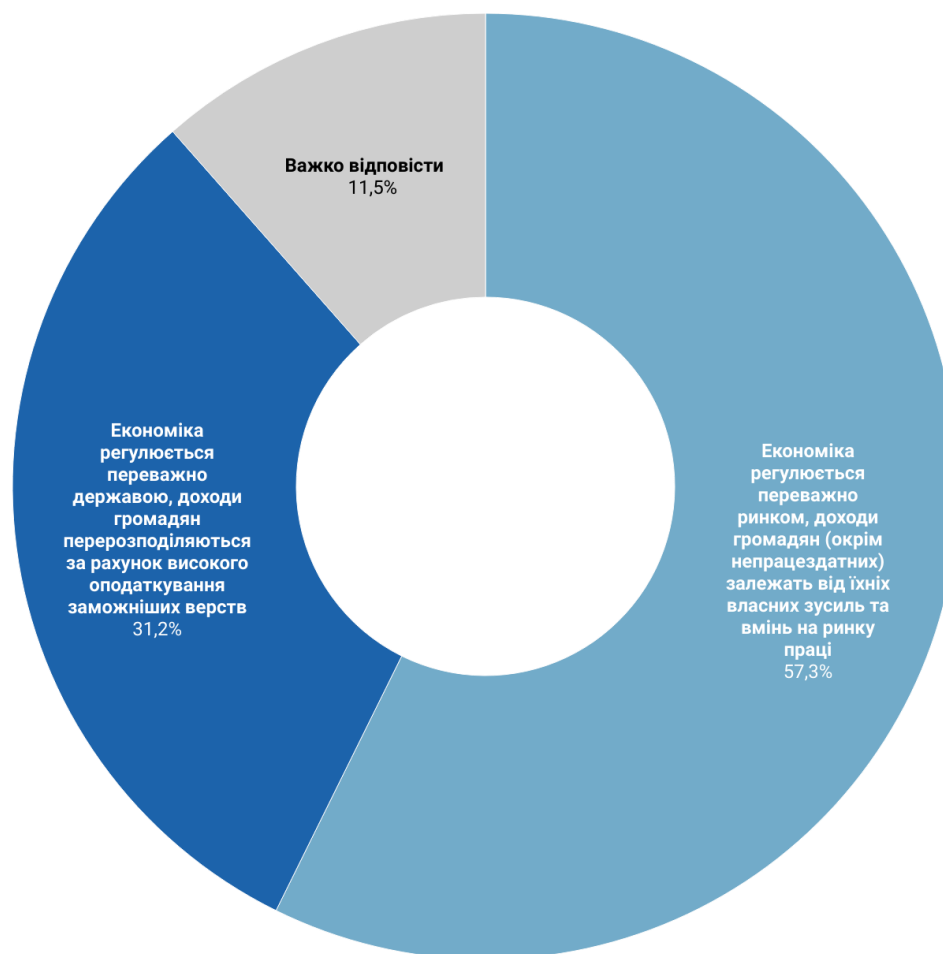
Опитування проведене Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва спільно з Київським міжнародним інститутом соціології у період з 6 грудня 2024 року по 9 січня 2025 року на територіях, що контролюються урядом України та на яких не ведуться бойові дії (за виключенням Донецької, Сумської й Херсонської областей). Методом CAPI опитано 2580 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки, при довірчій імовірності 95% і з дизайн-ефектом 1,5, не перевищує 2,9%.

Джерело: DIF • Створено за допомогою Datawrapper

57% респондентів підтримують ринкову економіку. Для них є бажаним, аби економіка в Україні регулювалася переважно ринком, а доходи громадян залежали від їхніх власних зусиль та вмінь на ринку праці. Державне регулювання економіки підтримав 31% опитаних. Ці респонденти згодні з тим, що економіка повинна регулюватися переважно державою, а доходи громадян мають перерозподілятися через високе оподаткування заможніших верств населення.

Q: Який економічний устрій України для Вас особисто є бажаним?

Респонденти могли обрати один варіант відповіді

Опитування проведене Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва спільно з Київським міжнародним інститутом соціології у період з 6 грудня 2024 року по 9 січня 2025 року на територіях, що контролюються урядом України та на яких не ведуться бойові дії (за виключенням Донецької, Сумської й Херсонської областей). Методом CAPI опитано 2580 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки, при довірчій імовірності 95% і з дизайн-ефектом 1,5, не перевищує 2,9%.

Джерело: DIF • Створено за допомогою Datawrapper

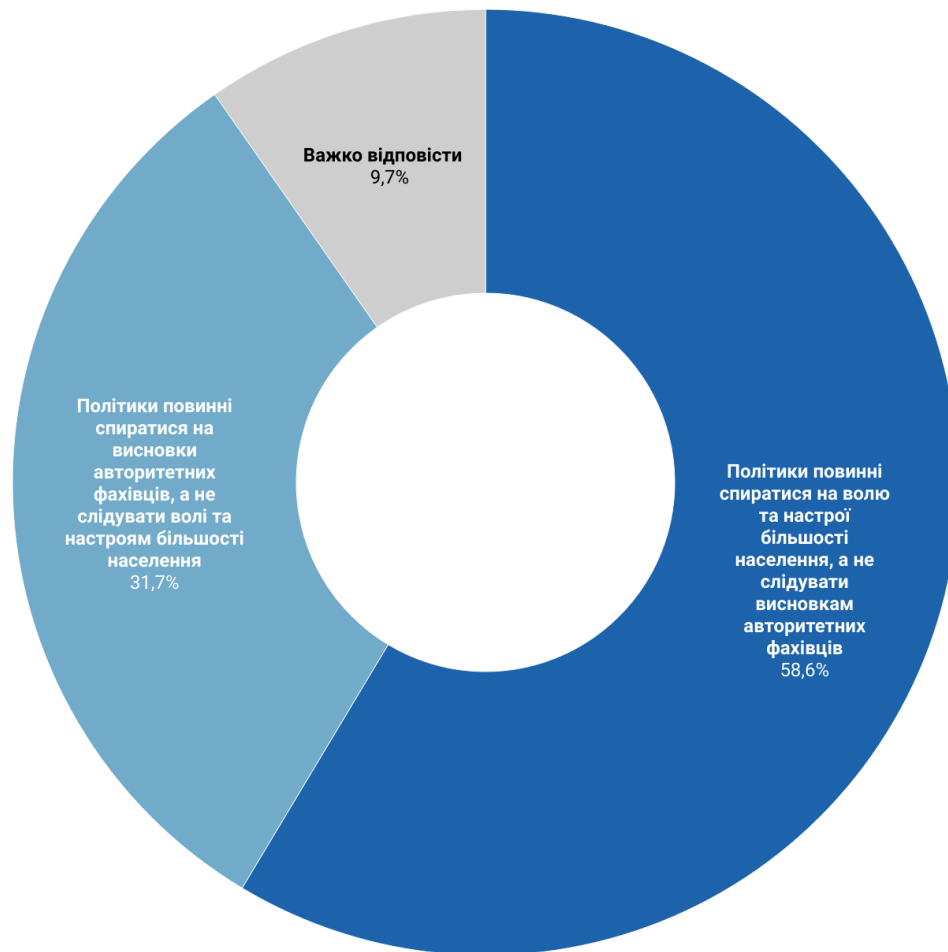
Ринкове регулювання економіки, за якої доходи громадян залежать від їхніх власних зусиль, найбільше підтримують респонденти, які проживають у західних областях (65%), а найменше – респонденти зі східних областей (50%). Різниця в частоті обрання цього варіанту відповіді між респондентами з різних макрорегіонів переважно є наслідком більшої частки респондентів зі східних областей, які не змогли визначитися з одним варіантом відповіді серед запропонованих.

Вкрай бідні та бідні респонденти більш схильні підтримувати державне регулювання ринку та перерозподіл за рахунок вищого оподаткування заможних осіб, ніж умовно забезпечені та забезпечені респонденти: 38% і 37% порівняно з 26% і 25% відповідно. Однак навіть серед бідних та вкрай бідних респондентів відносна більшість надає перевагу вільному ринку та покладанню на власні сили.

Більше половини респондентів (59%) згодні з тим, що при ухваленні рішень політики повинні спиратися на волю та настрої більшості населення, а не слідувати висновкам авторитетних фахівців. Протилежної думки дотримується 32% респондентів.

Q: На що насамперед повинні політики спиратися у своїх рішеннях?

Респонденти могли обрати один варіант відповіді

Опитування проведене Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва спільно з Київським міжнародним інститутом соціології у період з 6 грудня 2024 року по 9 січня 2025 року на територіях, що контролюються урядом України та на яких не ведуться бойові дії (за виключенням Донецької, Сумської й Херсонської областей). Методом CAPI опитано 2580 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки, при довірчій імовірності 95% і з дизайн-ефектом 1,5, не перевищує 2,9%.

Джерело: DIF • Створено за допомогою Datawrapper

Найбільша частка респондентів, які вважають, що політики мають ухвалювати рішення, спираючись на волю та настрої більшості населення, проживає у західних областях (62%), а найменша – у східних (53%). Однак ця різниця частково є наслідком більшої частки

респондентів у східних областях, які не змогли обрати жодного з двох запропонованих варіантів відповіді.

Вкрай бідні та бідні респонденти частіше за умовно забезпечених та забезпечених респондентів погоджувалися, що політики мають ухвалювати рішення на основі волі та настроїв більшості населення: 64% і 62% порівняно з 56% і 55% відповідно. На противагу цьому, умовно забезпечені та забезпечені дещо частіше погоджувалися, що політики мають ухвалювати рішення, спираючись на висновки авторитетних фахівців: 35% і 36% порівняно з 28% серед бідних і 25% серед вкрай бідних респондентів.

ТАБЛИЦІ

1. З яким із наведених нижче суджень Ви більш згодні? (у %; респонденти могли обрати один варіант відповіді)

	Серпень 2022	2025
Звичайно, важливими є і свобода, і безпека, однак в обмін на безпеку я готовий поступитися державі часткою своїх прав та громадянських свобод	38,8	33,6
Звичайно, важливими є і свобода, і безпека, однак заради особистої свободи та гарантій дотримання всіх громадянських прав я готовий наражатися на небезпеку	34,6	46,0
Важко відповісти	26,6	20,4

1.1 Розподіл за статтю респондентів (у %; респонденти могли обрати один варіант відповіді)

	Чоловіки	Жінки
Звичайно, важливими є і свобода, і безпека, однак в обмін на безпеку я готовий поступитися державі часткою своїх прав та громадянських свобод	30,2	36,5
Звичайно, важливими є і свобода, і безпека, однак заради особистої свободи та гарантій дотримання всіх громадянських прав я готовий наражатися на небезпеку	51,8	41,2
Важко відповісти	18,0	22,3

1.2 Розподіл за віком респондентів (у %; респонденти могли обрати один варіант відповіді)

	18-29 років	30-44 років	45-59 років	60+ років
Звичайно, важливими є і свобода, і безпека, однак в обмін на безпеку я готовий поступитися державі часткою своїх прав та громадянських свобод	30,9	32,9	32,3	37,3
Звичайно, важливими є і свобода, і безпека, однак заради особистої свободи та гарантій дотримання всіх громадянських прав я готовий наражатися на небезпеку	51,3	47,5	44,5	42,5
Важко відповісти	17,9	19,6	23,2	20,2

1.3 Розподіл за макрорегіоном проживання респондентів (у %; респонденти могли обрати один варіант відповіді)

	Захід	Центр	Південь	Схід
Звичайно, важливими є і свобода, і безпека, однак в обмін на безпеку я готовий поступитися державі часткою своїх прав та громадянських свобод	36,9	29,4	34,6	37,9
Звичайно, важливими є і свобода, і безпека, однак заради особистої свободи та гарантій дотримання всіх громадянських прав я готовий наражатися на небезпеку	52,3	48,4	41,1	33,9
Важко відповісти	10,8	22,2	24,2	28,2

1.4 Розподіл за матеріальним становищем респондентів (у %; респонденти могли обрати один варіант відповіді)

	Вкрай бідні	Бідні	Умовно забезпечені	Забезпечені
Звичайно, важливими є і свобода, і безпека, однак в обмін на безпеку я готовий поступитися державі часткою своїх прав та громадянських свобод	37,4	38,2	31,8	22,1
Звичайно, важливими є і свобода, і безпека, однак заради особистої свободи та гарантій дотримання всіх громадянських прав я готовий наражатися на небезпеку	37,1	41,6	49,2	57,8
Важко відповісти	25,5	20,2	19,0	20,1

2. З яким із наведених нижче суджень Ви більш згодні? (у %; респонденти могли обрати один варіант відповіді)

	2006	2008	2010	2012	2013	2016	2018	2019	2020	2021	2023	2025
Звичайно, важливими є і свобода і достаток, при цьому в обмін на власний добробут я готовий поступитися державі часткою своїх прав та громадянських свобод	26,3	32,7	30,9	30,2	24,9	30,3	23,2	33,1	25,3	22,8	24,2	24,5
Звичайно, важливими є і свобода і достаток, при цьому заради особистої свободи та гарантій дотримання всіх громадянських прав я готовий терпіти певні матеріальні труднощі	38,5	33,0	30,3	37,3	44,6	35,4	45,1	42,3	37,9	38,9	47,4	59,8
Важко відповісти	35,2	34,3	38,8	32,5	30,5	34,3	31,7	24,6	36,8	38,3	28,4	15,7

2.1 Розподіл за макрорегіоном проживання респондентів (у %; респонденти могли обрати один варіант відповіді)

	Захід	Центр	Південь	Схід
Звичайно, важливими є і свобода і достаток, при цьому в обмін на власний добробут я готовий поступитися державі часткою своїх прав та громадянських свобод	27,7	22,7	22,7	25,6
Звичайно, важливими є і свобода і достаток, при цьому заради особистої свободи та гарантій дотримання всіх громадянських прав я готовий терпіти певні матеріальні труднощі	65,6	62,2	56,8	47,1
Важко відповісти	6,7	15,1	20,6	27,3

3. Яке з цих суджень Вам ближче? (у %; респонденти могли обрати один варіант відповіді)

	2016	2018	2020	2023	2025
Держава повинна нести повну відповідальність за забезпечення кожної людини усім необхідним для її життя та розвитку	44,6	35,9	37,5	34,6	38,8
Держава повинна забезпечити людям однакові «правила гри» (рівні умови та можливості) у житті, а далі сама людина несе відповідальність за те, як вона ці шанси використовує	48,2	56,3	51,8	58,0	54,1
Важко відповісти	7,2	7,8	10,7	7,4	7,1

3.1 Розподіл за макрорегіоном проживання респондентів (у %; респонденти могли обрати один варіант відповіді)

	Захід	Центр	Південь	Схід
Держава повинна нести повну відповідальність за забезпечення кожної людини усім необхідним для її життя та розвитку	35,2	39,8	38,0	42,6
Держава повинна забезпечити людям однакові «правила гри» (рівні умови та можливості) у житті, а далі сама людина несе відповідальність за те, як вона ці шанси використає	60,4	55,2	54,2	41,4
Важко відповісти	4,4	5,0	7,8	16,0

3.2 Розподіл за матеріальним становищем респондентів (у %; респонденти могли обрати один варіант відповіді)

	Вкрай бідні	Бідні	Умовно забезпечені	Забезпечені
Держава повинна нести повну відповідальність за забезпечення кожної людини усім необхідним для її життя та розвитку	50,0	43,6	33,5	31,3
Держава повинна забезпечити людям однакові «правила гри» (рівні умови та можливості) у житті, а далі сама людина несе відповідальність за те, як вона ці шанси використає	41,8	50,0	60,0	60,2
Важко відповісти	8,2	6,4	6,5	8,4

4. Який тип взаємодії між державою і громадянином для Вас є бажаним? (у %; респонденти могли обрати один варіант відповіді)

Держава є найвищим пріоритетом, тому інтереси громадян підпорядковуються волі держави	16,5
Громадяни є найвищим пріоритетом, тому інтереси держави підпорядковуються волі громадян	77,1
Важко відповісти	6,4

4.1 Розподіл за макрорегіоном проживання респондентів (у %; респонденти могли обрати один варіант відповіді)

	Захід	Центр	Південь	Схід
Держава є найвищим пріоритетом, тому інтереси громадян підпорядковуються волі держави	14,6	15,7	19,3	19,3
Громадяни є найвищим пріоритетом, тому інтереси держави підпорядковуються волі громадян	81,8	79,3	74,0	66,4
Важко відповісти	3,6	5,1	6,8	14,4

5. Який економічний устрій України для Вас особисто є бажаним? (у %; респонденти могли обрати один варіант відповіді)

Економіка регулюється переважно державою, доходи громадян перерозподіляються за рахунок високого оподаткування заможніших верств	31,2
Економіка регулюється переважно ринком, доходи громадян (окрім непрацездатних) залежать від їхніх власних зусиль та вмінь на ринку праці	57,3
Важко відповісти	11,5

5.1 Розподіл за макрорегіоном проживання респондентів (у %; респонденти могли обрати один варіант відповіді)

	Захід	Центр	Південь	Схід
Економіка регулюється переважно державою, доходи громадян перерозподіляються за рахунок високого оподаткування заможніших верств	28,4	34,1	28,6	31,1
Економіка регулюється переважно ринком, доходи громадян (окрім непрацевдатних) залежать від їхніх власних зусиль та вмій на ринку праці	64,6	55,0	58,1	50,1
Важко відповісти	7,0	10,9	13,3	18,8

5.2 Розподіл за матеріальним становищем респондентів (у %; респонденти могли обрати один варіант відповіді)

	Вкрай бідні	Бідні	Умовно забезпечені	Забезпечені
Економіка регулюється переважно державою, доходи громадян перерозподіляються за рахунок високого оподаткування заможніших верств	37,8	37,2	26,1	24,9
Економіка регулюється переважно ринком, доходи громадян (окрім непрацевдатних) залежать від їхніх власних зусиль та вмій на ринку праці	43,5	51,0	64,8	63,5
Важко відповісти	18,7	11,8	9,0	11,6

6. На що насамперед повинні політики спиратися у своїх рішеннях? (у %; респонденти могли обрати один варіант відповіді)

Політики повинні спиратися на волю та настрої більшості населення, а не слідувати висновкам авторитетних фахівців	58,6
Політики повинні спиратися на висновки авторитетних фахівців, а не слідувати волі та настроям більшості населення	31,7
Важко відповісти	9,7

6.1 Розподіл за макрорегіоном проживання респондентів (у %; респонденти могли обрати один варіант відповіді)

	Захід	Центр	Південь	Схід
Політики повинні спиратися на волю та настрої більшості населення, а не слідувати висновкам авторитетних фахівців	61,9	59,1	57,0	52,9
Політики повинні спиратися на висновки авторитетних фахівців, а не слідувати волі та настроям більшості населення	31,3	32,8	28,9	32,5
Важко відповісти	6,8	8,1	14,1	14,6

6.2 Розподіл за матеріальним становищем респондентів (у %; респонденти могли обрати один варіант відповіді)

	Вкрай бідні	Бідні	Умовно забезпечені	Забезпечені
Політики повинні спиратися на волю та настрої більшості населення, а не слідувати висновкам авторитетних фахівців	63,6	61,9	55,8	55,4
Політики повинні спиратися на висновки авторитетних фахівців, а не слідувати волі та настроям більшості населення	25,2	28,0	35,3	35,7
Важко відповісти	11,2	10,1	9,0	8,8